

Vesque v. Püttlingen: „Handbuch des in Österreich-Ungarn geltenden internat. Privatrechts“; Walker: „Internationales Privatrecht“; Zittelmann: „Internationales Privatrecht“; Gerichtszeitung, 1855 č. 86, 1901 č. 50; Notariatszeitung 1888 č. 32, 1892 č. 9—12, 1896 č. 22; Jurist. Blätter, 1882 č. 10; Grünhuts Zeitschrift, 28, 161; Wagners Zeitschrift, 1825 II, 68; Der Jurist, 7; Právník, 1893, 584; Mischler-Ulbrich: „Österr. Staatswörterbuch“ Art. „Heimfälligkeiten“, „Kaduzität“. — K historickému vývoji: Čelakovský: „Právo odúmrté k statkům zpupným v Čechách“; Hübner: „Grundzüge des deutschen Privatrechts“; Pfaff-Hoffmann: „Kommentar, II.; Rauscher: „Dědické právo podle českého práva zemského“; Stieber: „Dějiny soukr. práva v střední Evropě“; Tomaschek: „Das Heimfallsrecht“.

Miloslav Stieber.

Kalendář.

I. Pojem astronomický. — II. Pojem literární.

I. Pojem astronomický. Na území tvořícím nyní Čsl. republiku zaveden byl postupně již v osmdesátých letech XVI. století t. zv. kalendář Gregoriánský, jehož se tu v životě občanském i ve styku úředním výhradně používá. Používání jiných kalendářů (Julianského a židovského) omezeno je na církevní život příslušných náboženských společností.

S úpravou kalendáře souvisí úprava svátků státem uznaných a počítání lhůt v předpisech práva hmotného i v řízení soudním a správním. (Viz příslušná hesla.)

II. Pojem literární. Kalendář jako zvláštní druh literatury má vznik již v přelomu středověku do novověku a docílil průběhem doby své nynější typické formy.

V oblasti býv. rakouského právního řádu zabývalo se zjevem tím jak právo živnostenské, tak i právo tiskové. Tyto recipované předpisy platí dosud.

V oboru práva živnostenského jde tu o ustanovení § 21, odst. 1. až 4., živn. řádu, kdež stanoveny jsou (mezi jiným) pro obchod s kalendáři odchylky od pravidelných předpisů pro živnosti tiskové, a to ohledně stanoviště živnosti a ohledně kompetence živnostenských úřadů k udělení koncese.

V právu tiskovém přichází tu v úvahu ustanovení § 3, odst. 1. a 5., zákona tiskového, jednající (mezi jiným) o povolení k prodeji kalendářů, udíleném místními úřady bezpečnostními.

Na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, kde prodej tiskovin ovládán je jinými zá-

sadami právními, takovéto zvláštní úpravy není.

(Blíží viz v příslušných heslech, týkajících se živnostenského práva a práva tiskového.)

Pouze historický význam mají finančně-právní ustanovení o kalendářích, dnes již neplatná. Kalendáře byly od dob Leopolda I. podrobeny zvláštní dani, která byla zařazována do kategorie kolku spotřebního a naposledy byla upravena v celé monarchii cís. pat. č. 345/1850 ř. z. o poplatcích z hracích karet, kalendářův, novin a inserátův. Poplatek činil 6 kr. z kalendáře v tuzemsku tištěného nebo z ciziny dovezeného a byl zrušen v Rak. (spolu s kolkem novinářským) zák. č. 261/1899 ř. z., v Uhrách zák. čl. X/1900.

Josef Hoffmann.

Kancelář presidenta republiky.

President republiky potřebuje nutně při výkonu své pravomoci pomocných sil, jakéhosi osobního sekretariátu. Když se o otázce jednalo, kladla se váha na to, aby se kolem hlavy státu nevytvořila neodpovědná skupina osob, která by mohla provozovati osobní politiku ve státě, prý po vzoru kabinetní kanceláře rakouských císařů. Před soukromým sekretariátem dávala se přednost veřejnoprávní organizaci — a tak vznikl zákon č. 654/1919 Sb. Podle něho k. p. r. (civilní a vojenské oddělení) se zřídila „k obstarávání věcí, jež spadají do oboru působnosti presidenta republiky“. Úředníci a zřízení této kanceláře jsou státními zaměstnanci, nikoli soukromými zaměstnanci prezidentovými. Jmenuje je podle cit. zákona president republiky „za spolupodpisu ministerského předsedy“ (k tomu § 64 a 81 úst. list). Titul a hodnost jejího přednosty rovněž určuje president. I tu běží o vládní akt, jenž potřebuje k své platnosti kontrasignace ministerského předsedy. Prvnímu přednostovi dostalo se titulu kancléře. Tento titul lze odůvodniti jen osobními kvalitami prvního přednosty, nikoli státoprávními jeho funkcemi, protože jich nemá. Je v čele kanceláře, která vůbec nemá vrchnostenské pravomoci. Slova § 1 zák. č. 654/1919 Sb. „k obstarávání věcí, jež spadají do oboru působnosti presidenta republiky, zřizuje se k. p. r.“ sluší vykládati s největším taktem, protože jinak by se mezi vládu a presidenta republiky vsunulo neorganické cizí rušivé těleso. Může jíti jen o pomocné (přípravné a prováděcí) práce beze všeho státoprávního.

významu, o práci presidentova sekretariátu. Otázka úzce souvisí s poměrem presidenta republiky k vládě (heslo „President republiky“).

V „Naší době“, r. XXI., byla sestavena tato hlavní působnost kanceláře presidentovy:

1. Má obstarávati osobní službu u presidenta, t. j. někdo z úředníků musí býti stále k dispozici v úřadě, doprovázeti ho při oficiálních návštěvách, na cestách atd.;

2. má obstarávati záležitosti jeho úředních sídel;

3. má obstarávati polooficiální korespondenci presidentovu, jež nevyžaduje kontrastnace vlády, a týká se jeho oficiálních nebo polooficiálních zájezdů, návštěv výstav, ústavů, podniků, gratulací, kondolencí a pod.;

4. má připravovati návrhy, jak vyřídit žádosti, jež vyřizuje president samostatně (žádosti o audienci, o podpory, o protektoráty a pod., sem patří také dočasně správa Masarykova Národního fondu);

5. má vykonávati přípravy a práce spojené se společenskými styky presidenta republiky (oficiální čaje, rauty a pod. podniky);

6. má míti péči o program a pořádek při všech příležitostech, kdy president vystupuje ať úředně (přijímání vyslanců a j.), ať polooficiálně (obřadnictví);

7. má zprostředkovati styk presidenta republiky se členy vlády, pokud strany neuznávají přímý styk za nutný. Potřeba podobného styku vyskytne se ostatně nejen se členy vlády, ale i s jinými vynikajícími politiky a občany;

8. má obstarávati úřední (kancelářskou) agendu spojenou s úřadováním presidenta;

9. má zpracovávati návrhy a zprávy vlády presidentovi předkládané, a zejména zkoumati, zda je president zákonem povolan, aby o příslušné věci rozhodoval;

10. má dbáti, aby nebyla zkracována ústavní kompetence presidentova.

Proti výpočtu úkolů sub 1—9 není námitek, až na to, že není dosti jasný právní základ k činnosti k. p. r. ad 2. Záhadný je však bod 10. svou širokou ze zákona neodvoditelnou stylisací, která způsobuje, že k. p. r. mohla by si osobovati také kompetenci, která — bez zmocnění presidentova — neplyne z § 1 zák. č. 654/1919Sb.

Samozřejmě je, že kancelář presidentova nemůže míti více práv než president sám. Proto kancelář nesměla by se přímo obracet na podřízené úřady státní, protože sám

president republiky má se obracet podle §§ 82 a 83 úst. list. přímo na vládu nebo její členy.

Jiří Hoetzel.

Kancelářské pomocné síly

viz Státní úředníci.

Kartely.

I. Úvod. II. Kartelové smluvy. III. K-y a hospodářská policia. IV. Daňové a poplatkové právo k-ov. V. Literatura.

I. Úvod. Pozitivně právo používá místami výrazu „kartel“ (čl. XXIII. uvodovacího zákona k rak. civ. proc. poriadku, čl. XXX. uvodz. zák. k rak. exek. poriadku a bod 4 § 179 uh. obch. zák.), neurčuje však autoritativně jeho obsah. Nasledující definici vyvodzujem preto z literatury kartelového práva. K-y sú organizácie — v najširšom slova smysle — sriadené obligáčno-právnymi ujednaniami samostatných podnikateľov ohľadne odbytu určitého tovaru (výnimečne úkonov), aby bol dosiahnutý alebo zaistený zisk účastníkov podstatným ovlivňovaním trhu. Niektorí autori tvrdia, že kartelové organizácie môžu sa utvárať aj pre nákup tovaru, iní pojmajú do rámca k-ov aj právnym poriadkom prikázané, k-om podobné organizácie¹. Ba, vyskytujú sa názory (na pr. Jsay), že ani podstatné ovlivňovanie trhu nepatrí k pojmovému znaku k-ov. Nepúšťam sa tu do rozboru uvedených námietok a pre naše pomery a v rámci tohoto článku nebolo by to ani opodstatnené. Hranice pojmu „kartel“ sa rozplývajú. Na rad organizácií možno s určitostou aplikovať slovo „kartel“, jednako tvorí prax aj také ujednania, u ktorých bude temer nemožné rozhodnúť, k akému typu sdruženia podnikateľov patria. K. slučuje najmenej dva hospodársky a právne samostatné podniky. Samostatnosť týchto jednotiek je kartelovou smluvou len do tej miery obmedzená, pokiaľ aj iné smluvné zaviazanosti môžu zasiahnuť do hospodárskej svobody smluvných strán. Cieľom k-u je, dosiahnuť alebo zaistiť čím väčší zisk pre účastníkov čo možno najmenšími prostriedkami. To sa má dosiahnuť obmedzením vzájomnej súťaže a bojom proti príp. súťaži iných osôb. Tým sa má snížiť aj riziko, ktoré,

¹ Viď vl. nar. č. 101/1919 Sb. a rôzne predpisy ohľadne hospodárenia liehom.